

Martin Uranič
**MARTIN HEIDEGGER
(2019): O STVARI
MIŠLJENJA**

151-154

ODDELEK ZA FILOZOFIJO
FILOZOFSKA FAKULTETA
AKŠERČEVA 2
1000 LJUBLJANA
MARTIN.URANIC@FF.UNI-LJ.SI

„SPOPRIJEMANJE Z LASTNO SENCO: OD BITI IN ČASA K ONEMU, KI JU DAJE

Martin Heidegger:
O stvari mišljenja
 Prevod Tine Hribar
 Založba Slovenska matica
 Leto izida 2019
 Strani 142

Soočenje z lastno mislijo, ki jo mislec postavi na oči javnosti, tri desetletja kasneje, v katerih je misel še naprej zorela, nikakor ni preprosta reč. Še zlasti, če je govor o monumentalnem prvcu *Bit in čas* iz leta 1927, v katerem je Martin Heidegger s svojo eksistencialno analitiko tubiti ter destrukcijo zgodovine ontologije odločilno začrtal vso nadaljnjo ontološko razpravo in ponovno odprl v zgodovini filozofije založeno fundamentalno vprašanje o (smislu) biti. In res se zdi, da je ravno spoprijemanje z lastno senco zgodnje filozofske mojstrovine ena izmed osrednjih tem zbirke Heideggerjevih besedil *O stvari mišljenja*, pod urejanje katere se podpisuje priznani Heideggerjev interpret Friedrich-Wilhelm von Herrmann. Delo, ki je na slabih stopetdesetih straneh letos v slovenskem prevodu Tineta Hribarja izšlo pri Slovenski matici, se sicer formalno umešča v štirinajsti zvezek zbirke *Celotne izdaje* Heideggerjevih del, vsebinsko pa se deli na dvoje in sodi med Heideggerjeva besedila, nastala po tako imenovanem »obratu« v mišljenju biti.

Prvi in hkrati osrednji del pred bralke in bralce polaga štiri besedila, ki so konec šestdesetih let zbrana izšla pod istoimenskim naslovom *O stvari mišljenja*. To so predavanji »Čas in bit« (1962) ter »Konec filozofije in naloga mišljenja« (1964), »Pro-

tokol seminarja o predavanju ‚Čas in bit‘ (1962) – tega je sestavil dr. Alfredo Guzoni, udeleženec v septembru 1962 potekajočega seminarja na podstrešju kmetije v Todtnaubergu –, ter avtobiografsko besedilo »Moja pot v fenomenologijo« (1963). Prvi del zaključujejo še v *Celotni izdaji* prvič objavljene priloge k naslovu knjige in obema predavanjema. Temu sledi drugi del s sedmimi krajšimi besedili, nastalimi po *Biti in času*, ki med drugim dokumentarno osvetljujejo Heideggerjev odnos do fenomenologije in njenega ustanovitelja, Edmunda Husserla, ter s tem pokažejo na avtorjevo spoprijemanje s senco fenomenološke metode.

Da je slovenska izdaja celotnega zvezka pomembna pridobitev v našem kulturnem prostoru, nam postane jasno, če razumemo njeno prelomnost pri upovedovanju ključnih trenutkov, ki so Heideggerjevo *stvar mišljenja* vodili od iskanja smisla biti v ontološki analizi struktur časovnosti biti tistega bivajočega, ki smo vselej že mi sami – tubiti, do prodora k biti kot biti, mišljeni brez utemeljitve v vsakokratnem bivajočem; gre torej za pot od fundamentalne ontologije, od katere v procesu izpade pridevnik »fundamentalna«, do bitnozgodovinskega mišljenja epoh biti in onega, ki bit sploh šele daje. Na tej poti je, kot pravi Heidegger, »[p]oskus misliti bit brez bivajočega [...] nujen, ker sicer, kakor kaže, ne obstaja nobena možnost več lastnostno dobiti vpogled v bit tega, kar danes *je*, povsod po zemeljski boli, da o zadostni določitvi človekovega razmerja do tega, čemur so doslej rekli ‚bit‘, ne govorimo« (I I–I 2).

Na tnalu Heideggerjeve giljotine se torej sledeč premeni v mišljenju biti ne znajde nič drugega kot mišljenje samo v dobi *konca filozofije*. Ta se, kot pravi avtor, kaže v uboštvi tematskih področij filozofije dvajsetega stoletja, ki so ji bili povečini odvojeni s strani posameznih znanstvenih disciplin v obdobju t. i. dandanašnje *kibernetike*. Filozofija kot metafizika je potemtakem, kot se zdi, v zgodovinskem hodu od Platona do Nietzscheja izčrpana in privedena do lastne dovršitve. Pri tem pa se konec filozofije »kaže kot triumf upravljajočega krmiljenja znanstveno-tehničnega sveta in temu svetu ustrezajoče družbene ureditve. Konec filozofije pomeni začetek v zahodno-evropskem mišljenju utemeljene svetovne civilizacije« (73).

Če pa je filozofija kot metafizika pri svojem koncu, Heidegger pred nas postavlja vprašanje, katera naloga še ostaja mišljenju, »ki ne more biti niti metafizika niti znanost« (74)? Vprašanje ni nedolžno, kolikor mu gre za bistveno *stvar*: za *stvar mišljenja*, ki se mora zaobrniti od biti bivajočega k *Onemu*, ki jo daje. Od *biti*, ki ostaja vezana na ontološke strukture biti določenega bivajočega, k *jasnini*, ki kot odprtost sploh šele dopušča možnost kakršnekoli neskritosti biti (bivajočega). Še drugače, da bi Heidegger *mišljenju* razprl njegovo *stvar*, mora sam prestopiti senco svoje fundamentalne ontologije iz *Biti in časa* in pripraviti mišljenju pot, da misli bit kot bit v njenih premenah skritosti in neskritosti z ozirom na *dogodje*, ki šele dogodeva, pa tudi odgodeva čas in bit ter pri tem v dogodje pripušča tudi človeka, ki naj ga misli.

Čeprav sta namreč tako *bit* kot *čas*, ki sta bila mišljena kot svrha ontološkega pozizvedovanja v *Biti in času*, »bržkone Stvar mišljenja« (14), prva ni nič bivajočega, drugi pa nič časovnega. Ni tako, da bi bit bila in bi čas bil, temveč ju *Ono daje*, pri

čemer se Heidegger tu sklicuje na nemško govorico (*Es gibt*). Potemtakem pri njem opredeljevanju ne gre več za *prisostvovanje*, s katerim je določena vsa metafizika od starih dalje, temveč za v metafiziki nemišljeno *dopuščanje prisostvovanja*. Heideggerjeva stvar mišljenja zatorej postane misliti bit lástnostno brez ozira na bivajoče. S tem pa se pokaže, da »[l]ástnostno biti ni nič bitnostnega. Če razmislimo o biti sami, nas stvar sama na določen način vodi stran od biti; in mi mislimo usodo, ki bit daje kot dar« (20). Usoda/poslanost biti iz dogodka je zdaj tista, ki je kot dar onega, ki daje, poslana človeku v mišljenje. Kajti, kot pravi Heidegger, »[č]e človek ne bi bil stalni prejemnik daru iz «ono daje prisotnost», če človeka ne bi doseglo v daru dano, tedaj bi ob izostanku tega daru bit ostala zakrita, tudi zaprta, človek pa bi bil izprt iz dosegljivosti tega: *ono daje bit*« (22). Na ta način pa je že tudi pretrgana tista senca, o kateri namigujemo uvodoma, ki priča o živahnosti skozi jasnino osvetljenega Heideggerjevega mišljenja svoje lastne sence v letih po izidu *Biti in časa*. Kajti, kot pravi sam, čeravno v drugem kontekstu, »[n]i izgleda brez luči – to je spoznal že Platon. Vendar pa ni ne luči ne svetlobe brez jasnine« (81).

Če strnemo, zvezek *O stvari mišljenja* nedvomno vsebuje ključna besedila za celostno razumevanje Heideggerjeve misli, Hribarjev precizni prevod, skupaj z dobrodošlim slovarjem in prevajalskimi pojasnili ob koncu knjige, pa pomeni zanesljivo in strokovno dopolnitev »slovenskega Heideggerja«, in to ne glede na dejstvo, da so posamezni prevodi prvega dela zvezka pri nas sicer izšli že revijalno. Vsekakor gre pri izdaji dela *O stvari mišljenja* za pomemben kamenček v mozaiku pri nas še naprej živahne prevajalske dejavnosti prevajanja ključnih Heideggerjevih del, s tem pa tudi hermenevtično-fenomenološke misli na sploh, za kar smo lahko le hvaležni.